بررسی وضعیت و ضرورت تدریس آموزش خطاهای پزشکی از دیدگاه پزشکان عمومی شاغل در استان لرستان در سال 1385

بهرام دلفان[1]، علی احمد مصدق[2]، سالار نصیر مقدس[3]، رضوان باطبی[4]، فاطمه حیدرنجفی[5]، ماریا احمدی[4]

1- دانشیار، گروه فارماکولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان
2- پزشک عمومی
3- کاردان علوم آزمایشگاهی
4- کارشاس پرستاری
5- کاردان مامایی

یافته / دوره دهم / شماره 1 / بهار 87 / مسلسل 35

چکیده

دریافت مقاله: 86/12/9، ***پذیرش مقاله***: 87/1/23

Ø مقدمه: خطاهای پزشکی یکی از مشکلات عمده بهداشت و درمان در جهان است که سالانه سبب مرگ و میر و عوارض جسمی و روحی برای بیماران و سایر افراد خانواده و حتی جامعه می شود، توجه به این موضوع در کشورهای مختلف در حال افزایش است. راهکارهای مختلفی برای مقابله با خطاهای پزشکی انتخاب شده است که یکی از آنها آموزش در دوران تحصیل است. هدف از انجام این طرح بررسی وضعیت آموزش خطاهای پزشکی در طی دوره تحصیلی و همچنین ضرورت تدریس این موضوع بعنوان یکی از سرفصل های آموزشی، با استفاده از نظرات پزشکان عمومی فارغ التحصیل دانشگاههای مختلف کشور در استان لرستان است.

Ø مواد و روش‌ها: برای اجرای تحقیق، پرسشنامه ای طراحی گردید که همکاران طرح با مراجعه حضوری به محل کار و مطب شخصی 200 تن از پزشکان عمومی پرسشنامه ها را تحویل و پس از تکمیل پرسشنامه توسط پزشکان، آنها را جمع آوری نموده و پس از تکمیل کلیه پرسشنامه ها اطلاعات آنها استخراج و توسط نرم افزار کامپیوتری **SPSS** آنالیز گردید.

Ø یافته‌ها: 90% از پزشکان عمومی شرکت کننده در این طرح بیان نمودند که موضوع جداگانه ای تحت عنوان خطاهای پزشکی در دوران تحصیل تدریس نشده است، 64% در طول دوره تحصیل مرتکب خطاهای پزشکی شده که 47/5% آن خطا در تشخیص بیماری بوده است، 60% بعد از فراغت از تحصیل نیز مرتکب خطاهای پزشکی شده اند که 51% آن هم در تشخیص بیماری بوده است. 72/5% بیان نمودند که بعد از فراغت از تحصیل در خصوص خطاهای پزشکی آموزش ندیده اند. همچنین 88/5% پزشکان، تدریس پیشگیری از خطاهای پزشکی را ضروری دانسته اند که40% آنها معتقد بودند که این آموزشها باید در حیطه تشخیص بیماری باشد.

Ø بحث و نتیجه‌گیری: با توجه به بررسی های بعمل آمده و اهمیت موضوع خطاهای پزشکی، تدریس آن در طی دوران تحصیل بعنوان واحدی جداگانه برای دانشجویان پزشکی امری ضروری بوده و پزشکان عمومی شاغل هم نیازمند تداوم آموزشهای مربوط هستند.

Ø کلید واژه‌ها: خطاهای پزشکی، آموزش پزشکی، بازآموزی، پزشکان عمومی

آدرس مکاتبه: خرم آباد، کمالوند، مجتمع آموزشی پردیس دانشگاه علوم پزشکی لرستان، دانشکده پزشکی

پست الکترونیک: bdelfan@yahoo.com

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

مقدمه

خطاهای پزشکی یکی از مشکلات عمده در امر بهداشت و درمان در جهان می باشد که سالانه سبب مرگ و میر و عوارض جسمی و روحی فراوان برای بیماران و سایر افراد خانواده بیمار و حتی جامعه می شود (1، 2، 3). در ایالات متحده آمریکا 44-98 هزار مرگ و میر و صدمه به بیش از یک میلیون نفر در سال، به علت خطاهای پزشکی رخ می دهد (4، 5). علیرغم دانستن اهمیت موضوع، برای مداخله در خطاهای پزشکی اطلاعات زیادی وجود ندارد، با این حال مداخلات ساده رفتاری، مدیریتی و سازمانی و استفاده از فن آوری می تواند در پیشگیری و یا کاهش عوارض ناشی از خطاهای پزشکی موثر باشد (6). در ایران، همزمان با گسترش خدمات بهداشتی درمانی، بروز خطاهای پزشکی هم رو به افزایش است گرچه آمار منظم و دقیقی در این رابطه وجود ندارد (7). در همین رابطه اولین و دومین سمینار پیشگیری از خطاهای پزشکی در خرم آباد در سال 1384 و 1386 برگزار شد. به نظر می رسد اقدامات انجام شده عمدتاً بعد از فراغت از تحصیل و در دوره های بازآموزی بوده است و کمتر به آموزش در حین تحصیل توجه شده است. هدف از انجام این طرح تعیین وضعیت آموزش پیشگیری از خطاهای پزشکی در طی دوره تحصیل و همچنین تعیین ضرورت تدریس این موضوع از نظر پزشکان عمومی استان لرستان است.

مواد و روشها

برای اجرای تحقیق، پرسشنامه ای طراحی گردید که همکاران طرح با مراجعه حضوری به محل کار و مطب شخصی 200 تن از پزشکان عمومی پرسشنامه ها را تحویل و پس از تکمیل پرسشنامه توسط پزشکان، آنها را جمع آوری نموده و پس از تکمیل کلیه پرسشنامه ها اطلاعات آنها استخراج و توسط نرم افزار کامپیوتری SPSS آنالیز گردید.

یافته ها

53% پزشکان عمومی شرکت کننده در این طرح، فارغ التحصیل دانشگاه های تیپ I و 18% فارغ التحصیل دانشگاه های تیپ II و 28% فارغ التحصیل دانشگاه های تیپ III و 1% فارغ التحصیل دانشگاه های آزاد اسلامی بودند. در ضمن پزشکان عمومی فارغ التحصیل دانشگاه های خارج از کشور در این طرح مورد ارزیابی قرار نگرفتند. تنوع فارغ التحصیلان این طرح به گونه ای است که 100% دانشگاه های تیپ I، 76/5% دانشگاه های تیپ II و 64% دانشگاه های تیپ III در طرح شرکت داشته اند.

90% از پزشکان عمومی شرکت کننده در این طرح بیان نمودند که موضوع جداگانه ای تحت عنوان خطاهای پزشکی در دوران تحصیل تدریس نشده است. تنها 10% بیان نمودند که خطاهای پزشکی تحت عنوان موضوع جداگانه ای در دوران تحصیل تدریس شده است که از 10% مذکور 24% در مقطع علوم پایه و 33% در مقطع فیزیوپاتولوژی و 14% در مقطع استاجری و 29% در مقطع اینترنی تدریس شده است. 64% از پزشکان عمومی شرکت کننده در این طرح بیان نمودند که در طول دوره تحصیل و60% هم بعد از فراغت از تحصیل مر تکب خطا های پزشکی شده اند که عمدتاً در تشخیص بیماریها بوده است. (جدول 1)

جدول شماره 1- حیطه خطاهای پزشکی عمومی قبل و بعد از فراغت از تحصیل

حیطه	قبل از فراغت از تحصیل	بعد از فراغت از تحصیل
تشخیص بیماریها	47/5	51
درمان بیماریها	23	21
نسخه نویسی	14	15
تفسیر آزمایشات	15/5	13

72/5% از پزشکان عمومی شرکت کننده در این طرح بیان نمودند که بعد از فراغت از تحصیل در خصوص خطا های پزشکی آموزش ندیده اند و فقط 27/5% آموزش دیده اند که

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

این آموزشها، 62% از طریق بازآموزی و سمینار و 14% از طریق مجلات پزشکی و 24% از طریق مطالعه کتب مربوطه بوده است. 88/5% از پزشکان عمومی شرکت کننده در این طرح بیان نمودند که تدریس پیشگیری از خطاهای پزشکی ضرورت دارد و 9/5% تا حدودی موافق و 2% تدریس آنرا ضروری نمی دانستند. 50% از موافقان، آموزش خطاهای پزشکی را در مقطع اینترنی و 24% استاجری، 20% بعد از فراغت از تحصیل، 4/5% در مقطع فیزیوپاتولوژی و 1/5% در مقطع علوم پایه پیشنهاد نمودند. 86% فارغ التحصیلان دانشگاه های تیپ I و 92% فارغ التحصیلان دانشگاه های تیپ II و 87/5% فارغ التحصیلان دانشگاه های تیپ III تدریس پیشگیری از خطاهای پزشکی را در طول دوره آموزشی ضروری می دانند.

بحث و نتیجه‌گیری

خطای پزشکی به معنی عدم انجام اقدام صحیح در یک نقشه تعیین شده، موضوعی جهانی، هزینه بر و عامل بخشی از مرگ و میر و آسیب به بیماران است. از این رو سخت مورد توجه جامعه قرار دارد (1، 2، 3).

مداخله های موثر می تواند در کاهش خطاهای پزشکی موثر باشد. مطالعه حاضر نشان می دهد که متاسفانه اقدامات آموزشی زیادی چه در حین تحصیل و چه بعد از آن برای دانشجویان و دانش آموختگان رشته پزشکی در ایران صورت نگرفته است. به نحویکه حدود 60% پزشکان عمومی مرتکب انواع خطاها شده اند. احتمالاً در مورد سایر گروههای پزشکی هم، وضعیت مشابهی وجود دارد.

پیشنهاد می شود برای دانش آموختگان فعلی، در طی برنامه های آموزش مداوم، حتماً آموزش پیشگیری از خطاهای پزشکی هم گنجانده شود. از طرفی 88/5% از پزشکان عمومی پیشنهاد کردند که درس جداگانه ای بنام پیشگیری از خطاهای پزشکی وارد دوره آموزش پزشکی گردد. دیگر مطالعات هم نشان می دهد که مداخلات آموزشی در دوران تحصیل می تواند به نحو موثری از خطاهای پزشکی جلوگیری نماید (11 – 8). حتی این آموزش برای دستیاران هم مورد تاکید قرار گرفته است (12). ظاهراً تفاوت معنی داری بین دانشگاههای مختلف کشور وجود ندارد و همه دانشگاهها باید روی این موضوع سرمایه گذاری نمایند. گر چه دامنه خطاها مختلف بوده است اما خطاها عمدتاً در حیطه تشخیص بیماریها و درمان آنها بوده است.

با توجه به بررسی های بعمل آمده و نتایج حاصل از این طرح، بیان ضرورت تدریس درس پیشگیری از خطاهای پزشکی (88/5%) و اهمیت موضوع خطاهای پزشکی، تدریس آن در طی دوران تحصیل بعنوان واحدی جداگانه برای دانشجویان پزشکی امری ضروری به نظر می رسد.

با توجه به همه مطالعات انجام شده و همچنین نتایج حاصل از این طرح، تدریس درس پیشگیری از خطاهای پزشکی برای دانشجویان پزشکی ضروری بوده و شایسته است برای پزشکان عمومی شاغل هم این آموزشها تداوم یابد.

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]

References

1. Bates DW, Cullen Dj, Laird N. Incidence of advance drug events and potential adverse drug events Implication for prevention, ADE prevention study Groop JAMA, 1995; 274: 29-34
2. Donchin Y, Gopher D, Olin M. A look into the mature and causes of human errors in the intensive care unit, Crit, care Med, 1995; 25: 294-300
3. Menede S, Schmidt HG, Rikers R, et al. Diagnostic errors and reflective Practice in medicine, J . evaluation in clinical practice, 2007; 13 (1): 138 – 145
4. Kohn LT, Corrigan JM, Donaldson MS. To Err Is Human, Building a safe Heath System , National Academy press, 1999
5. Weingart SN, Wilson RM, Gilbet RW, Harrison B, et al. Epidemiology of Medical error. BMJ 2000, 320: 774-777
6. Ioannidis JPA, Lau J. Evidence On Intevention to Reduce Medical Errors An Over View recommendations for future research. General Int, Med 2001; 16(5): 325-334
7. The 1th Seminar on Medical Error Prevention, Khorramabad, Feb 16-17, 2005
8. Wong N, Medical education in critical care. J . Critical Care, 2005; 20(3): 270-273
9. Paxton JH, Rubinfeld IS, Kralovich KA, Musial JL, Shepard AD, Dulchavsky SA, Medical errors education for general Surgery students, J. surg. Res, 2007, 137(2): 302-304
10. Lehmann CU, Kim GR, Prevention of medical errors, Clinics in Perinatology, 2005; 32(1): 107-123
11. Lester H, Tritter JQ. Medical error: a discussion Of the Medical Construction of error and Suggestions for reforms of medical education to decrease error, Medical education, 2001; 35(9): 855-861
12. Walsh KE, Miller, Vinci KJ, Bauchner H. Pediatric Resident education about medical errors, Ambulatory Pediatrics, 2004; 4(6): 855-861

[Downloaded from yafteh.lums.ac.ir on 2026-11-05]